

HEGEDŰS TAMÁS¹

Inkluzív növekedési fordulat Magyarországon

Absztrakt

A rendszerváltást követő húsz évben a gazdasági dinamikát a visszatérő recessziós évek ellenére is trendszerű növekedés jellemezte, aminek azonban a jövedelmekre, ezáltal a jólétre gyakorolt hatása csak korlátozottan érvényesült. A jólét mérésére alkalmas mutatók közül kiemelt jelentősége van a rendelkezésre álló jövedelemnek, amely magában foglalja mindazt az anyagi forrást, amelyet az egyén ténylegesen fogyasztásra vagy megtakarításra fordíthat. A rendelkezésre álló jövedelem mutatói határozott fordulatot jeleznek a 2010 utáni években, miután növekedésük a GDP bővülésének ütemét is meghaladta. A széles körben elterjedt narratíva ellenére az átlag növekedésének oka elsősorban nem a felső 1 vagy 10 százalék, hanem a széles értelemben vett középosztály jövedelmének bővülése volt. Mindeközben százazrek léptek át a segélyezették köréből a munka világába, a minimálbér és a garantált bérminimum többszöri emelése pedig a kereseti skála egészére felhajtóerőt gyakorolt. Mindent összevetve elmondhatjuk: nemcsak növekedési, hanem jóléti fordulat is történt 2010 után, amivel a növekedés inkluzív vált.

Kulcsszavak: inkluzív növekedés, rendelkezésre álló jövedelem, jövedelmi eloszlás

Bevezetés

A rendszerváltás utáni két évtizedben gyakran érte az a kritika a magyar gazdaságpolitikát, hogy még ha növekedett is a gazdaság, az nem szolgálta hasonló mértékben az emberek jólétének növekedését (a visszatérő megszorításokról nem

¹ Elemző, Századvég Konjunktúrakutató Zrt., Makrogazdaság Üzletág.

is beszélve), vagyis a jólét bővülésének üteme elmaradt a gazdasági növekedésétől. A kritika szerint a növekedés haszna elsősorban a tőketulajdonosoknál csapódott le, nem a dolgozó embereknél, a külföldi tőketulajdonosok pedig ki is vitték az országból a Magyarországon realizált profit jelentős részét. A következőkben azt igazolom, elsősorban a rendelkezésre álló jövedelem mutatóival, hogy e téren 2010 után jelentős fordulat történt: a gazdaság nemcsak visszatért a dinamikus növekedési pályára, hanem a korábbiakkal ellentétben inkluzív is vált, vagyis a jóléti növekedés nemhogy elérte, hanem meg is haladta a gazdaság bővülésének ütemét.

Elméleti háttér

De mit is értünk az inkluzív gazdasági növekedés fogalmán? Ezt több tudományos műhely és nemzetközi szervezet, többek között az OECD, az IMF és az ENSZ is meghatározta. Közös jellemzőjük az a kritérium, hogy a gazdasági fejlődés minden társadalmi réteg számára előnyöket biztosítson, és hogy a gazdasági növekedés eredményei a társadalom széles rétegeinek javát szolgálják. A három említett szervezet a következőképpen határozza meg a tárgyalt fogalmat.

- OECD: olyan gazdasági fejlődés, amely magasabb életszínvonalat biztosít mindenki számára.²
- ENSZ, Fenntartható Fejlődési Célok (SDG): olyan növekedés, amely méltányos munkahelyeket teremt, lehetőséget biztosít a társadalom minden rétege számára, és egyenlőbben osztja el a jóléti előnyöket.³
- IMF: célja, hogy növelje a nemzeti jólétet és gazdagságot, ezzel együtt csökkenti a szegénységet, miközben megőrzi a gazdasági szabadságot.⁴

Az alapfeltétel tehát az, hogy legyen gazdasági növekedés, amit leggyakrabban a bruttó hazai össztermékkel (*Gross Domestic Product*, GDP) mérünk. Bár a mutatót sok kritika éri a korlátai miatt, átfogó jellegéből fakadóan az egy főre jutó értéke a széles körben elterjedt mutatók közül még mindig a legalkalmasabb egy ország fejlettségének számszerűsítésére. Értéke legtöbb esetben korrelál a jólét szintjével, és a GDP bővülése nélkül a jóléti szint csak átmenetileg növelhető. Vagyis szükséges, bár nem elégséges feltétele a jólét bővülésének. Ehhez az is kell, hogy a növekedési többletből minél több csapódjon le a háztartásokban, az egyéneknél. Ennek elsődleges forrása a munkajövedelem, de beletartoznak a tulajdonosi jövedelmek és más, egyéb jövedelmek is, amelyeket együttesen elsődleges jövedelemnek nevezünk. Ez csökken az egyén szempontjából a befizetett adókkal és járulékokkal, illetve kiegészül a kapott állami, önkormányzati vagy társadalombiztosítási transz-

² Boarini–Murtin–Schreyer 2015.

³ UN DESA 2013.

⁴ Agarwal 2015.

ferekkel. De a jólétet növelik az olyan természetben kapott szolgáltatások is, mint az ingyenes állami oktatás vagy egészségügyi ellátás.

Éppen ezért alkalmasak a jólét szintjének értékelésére a rendelkezésre álló jövedelmek különböző kategóriái, amelyek a GDP-hez hasonlóan a nemzeti számlák rendszerének részét képezik. A rendelkezésre álló jövedelem – szemléletesen – egyenlő azzal a jövedelemmel, amelyet az egyes háztartások és egyének fogyasztásra vagy megtakarításra fordíthatnak.⁵

Másik fontos megjegyzés, hogy a különböző fogyasztási mutatók nem adnak pontos képet az emberek anyagi jólétéről, mivel az alacsony megtakarítási hajlandóságú országokban magasabb értéket mutatnak, mint ami a gazdasági fejlettségből és a jövedelmi szerkezetből következne. Emögött elsősorban szocio-kulturális okok húzódnak. Európán belül jellemzően elsősorban a balkáni, majd a mediterrán országokra jellemző a fogyasztás GDP-hez és a rendelkezésre álló jövedelmekhez viszonyított magas aránya, míg az északi-északnyugati országokban – valamint az elmúlt években Magyarországon – viszonylag alacsony ugyanez az arány, magas megtakarítási ráta mellett.

A rendelkezésre álló jövedelem (*disposable income*) mutatója kiküszöböli ezt a torzító hatást (a továbbiakban rövidítve: RJ). Kiindulópontját az elsődleges jövedelem jelenti, ami lehet munkajövedelem (nemzeti szinten messze ez a legnagyobb jövedelemtömeg), de lehet bérbeadásból, pénzügyi befektetésből vagy más módon szerzett jövedelem is. Ebből kell levonni a befizetett közterheket (adók, járulékok), valamint hozzáadni az államtól vagy nonprofit szervezetektől (*non-profit institutions serving households, NPISH*) kapott pénzbeli juttatásokat (mint a nyugdíj, családi pótlék, munkanélküli-segély, szociális támogatások).⁶ Magyarország esetében jelentős szerepet játszanak a gyermeknevelés után járó adójóváírások is, ami közkeletű elnevezésével szemben nem adókedvezmény (vagyis nem a nettó jövedelem mértékében jelentkezik statisztikailag a hatása), hanem költségvetési transzfer, így az RJ-ben jelenik meg. A rendelkezésre álló jövedelem tehát az a pénz, ami a „zsebünkben” van, és egyéni döntés szerint fordíthatjuk fogyasztásra vagy megtakarításra.

Fontos a korrigált rendelkezésre álló jövedelem (*adjusted disposable income*) mutatója is (a továbbiakban rövidítve: KRJ), amely a rendelkezésre álló jövedelemből olyan módon származtatható, hogy a természetben kapott állami és más nonprofit jóléti ellátásokat (mint például oktatási vagy egészségügyi szolgáltatások) pénzben kifejezve „visszaosztják” a háztartásokra. Magyarországon ebben a kategóriában jelennek meg a jelentős jóléti hatású rezsivédelmi ráfordítások is, szintén természetbeni juttatásként. A mutató létjogosultságának szemléltetésére nézzünk egy hipotetikus példát.

⁵ A nemzeti számlák rendszerében a GDP felhasználási oldalán a háztartási szektor összjövedelméből számítják ki az egy főre eső értékeket. Így a háztartásokról mint szektorról van szó, de az átlag- vagy mediánérték az egyénekre vonatkozik.

⁶ OECD: <https://www.oecd.org/en/data/indicators/household-disposable-income.html>

- Az „A” országban nincs ingyenes állami egészségügyi ellátás, a „B” országban van.
- Az „A” országban ugyanakkor a rendelkezésre álló jövedelem annival magasabb, hogy az egészségügyi kiadások levonása után is marad annyi jövedelem, mint amennyi a „B” országban rendelkezésre áll.
- Végeredményben a jólét hasonló szinten van a két országban, mivel az egészségügyi ellátást egyaránt megkapják, és ezenfelül minden másra hasonlóan tudnak költeni.
- Ennek ellenére a statisztika az „A” országot mutatná magasabb jólétűnek, ha csak a rendelkezésre álló jövedelmet vennénk számba. A korrigált rendelkezésre álló jövedelem ugyanakkor, a valóságnak megfelelően, hasonló szintű jólétet mutatna.

Mindkét jövedelmi kategóriában megkülönböztetjük a bruttó és nettó értékeket, ami mást jelent, mint amit a kereseti statisztikákban, ahol az adózás előtti és adózás utáni kereseteket különböztetjük meg ezzel. Ebben az esetben a bruttó és nettó érték között – mivel mindkét jövedelmi mutató a nemzeti számlák rendszeréhez tartozik, annak módszertanának megfelelően – az értékcsökkenés (*depreciation costs*) figyelembevétele vagy figyelmen kívül hagyása jelenti a különbséget.

Az eddigieket összegezve tehát a jólét bővüléséhez szükség van alapfeltételként a GDP (pontosabban az egy főre jutó GDP) növekedésére, valamint arra, hogy a rendelkezésre álló jövedelmek ehhez hasonló mértékben növekedjenek. (Mint látni fogjuk, ez korántsem magától értetődő.) Ahhoz azonban, hogy a növekedést valóban inkluzívnak nevezhessük, szükséges még egy feltételnek teljesülnie: ez pedig a jövedelmek viszonylagos eloszlása. Hiába magas ugyanis az átlagos jövedelemnövekedés, ha az egyenlőtlenül oszlik el a társadalomban, akkor – ahogy ez gyakran elő is fordul – kevesek, jellemzően a leggazdagabbak jólétének kiugró növekedése mellett elfedheti az alacsonyabb jövedelműek jövedelmi stagnálását, rosszabb esetben helyzetromlását. Ezért az inkluzivitás harmadik feltételeként a jövedelmi eloszlás alakulását vizsgáljuk egyrészt nemzetközi összehasonlításban, másrészt összevetve korábbi időszakok jellemzőivel.

Módszertan

A továbbiakban elsődleges adatfeldolgozással fogom bemutatni a rendelkezésre álló jövedelmek és néhány más kapcsolódó mutató alakulását Magyarországon, valamint az OECD és az Európai Unió országaiiban. A globális szintértől az európaiain keresztül a hazai pályáig, ennek megfelelően először az OECD adatai alapján vázolok fel körképet, majd az európai uniós helyzetképpel folytatom, végül a magyar statisztikai adatok alapján végzek néhány pontban mélyebb felbontást. Fontos megjegyezni, hogy bár az adott évi helyzet jellemzésekor, az egyes országok

mutatóinak összevetésekor jelentősége van annak, hogy a bruttó rendelkezésre álló jövedelemről (BRJ), a bruttó korrigált rendelkezésre álló jövedelemről (BKRJ), a nettó rendelkezésre álló jövedelemről (NRJ) vagy a nettó korrigált rendelkezésre álló jövedelemről (NKRJ) beszélünk, a dinamikát tekintve hasonló mintázatot mutatnak (lásd később: 7. ábra). Ami érthető, mivel a bruttó és nettó értékek közötti különbség egy adott országon belül csak kismértékben ingadozik egyik évről a másikra, az RJ pedig a KRJ részét képezi, ráadásul országonként eltérő arányban, de annak döntően nagy részét. Ezt az „együtt mozgást” konkrét példán keresztül is látni fogjuk. Az, hogy a négy mutató közül éppen melyiket ismertetem, sokszor annak a függvénye, hogy az adott adatbázisban melyik volt elérhető a vizsgált időszakra, nemzetközi és időrendi összehasonlításra alkalmas mérőszámmal (reálértékben vagy vásárlóerő-paritáson, dollárban vagy euróban).

Ezek után bemutatok néhány kapcsolódó mutatót, elsősorban a fogyasztással és megtakarításokkal kapcsolatban, majd az egyenlőtlenségi viszonyok magyarországi alakulását vizsgálom nemzetközi összehasonlításban. Mindezek figyelembevételével vonom le tanulmányom végén a szükséges következtetéseket.

Mivel célom az, hogy a 2010 utáni időszakot a rendszerváltás folyamata egészének tükrében mutassam be, időben lehetőleg 1990-ig megyek vissza, illetve addig az ezt követő évig, ahonnan adatok már rendelkezésre állnak.

A GDP alakulása az OECD és az EU országokban

Egy ország gazdasági fejlettségét leggyakrabban a bruttó hozzáadott termék, a GDP egy főre eső mértékével jellemezzük. A következőkben azt nézem meg, a fejlett piacgazdaságokat tömörítő OECD adatbázisa alapján, hogy miképpen alakult hazánk és a régiónk gazdasági növekedése és ebből fakadóan az egy főre jutó GDP az elmúlt három évtizedben, az OECD-országok, valamint az EU tagjai és tagjelöltjeinek mezőnyében.

Az 1. számú mellékletben a következő éveket emeltem ki:

- 1995: az első olyan év, amelyből majdnem teljes körűek az adatok
- 2002, 2006, 2010: kormányzati ciklusváltások Magyarországon
- 2019: a Covid19 előtti „utolsó békeév”
- 2024: az utolsó lezárt év

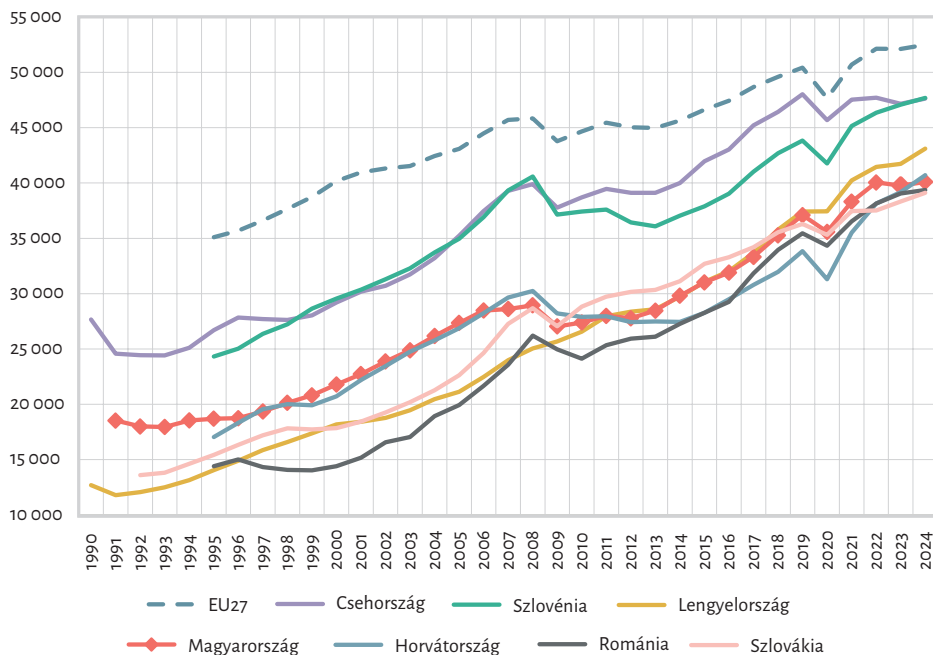
Térségünkre vonatkozóan a következőket állapíthatjuk meg:

- Csehország és Szlovénia magabiztosan vezeti a mezőnyt.
- Magyarország sokáig stabilan állt a harmadik helyen, még 2006-ban is.
- Hazánkat 2010-re Szlovákia és Horvátország is megelőzte, Lengyelország pedig egészen közel került hozzánk.
- 2019-re mindkét országot visszaelőztük, ugyanakkor Lengyelország elénk került.

- 1995-ben Lengyelország és Románia még messze leszakadt a mezőnytől, 2019-re azonban Románia is megközelített minket és Horvátországot, előzve Szlovákiát.
- 2023–2024-ben Magyarország, Horvátország, Szlovákia és Románia mutatói egészen közel kerültek egymáshoz, míg Lengyelország elrugaszkodott a négy országtól.
- Az Eurostat adataival ellentétben az OECD kimutatásában Románia nem előzte meg Magyarországot, a különbség ugyanakkor mindkét adatbázisban csekély mértékűre szűkült.

Érdekes megvizsgálni a változások dinamikáját is. Az ezredfordulótól 2024-ig az első 12-ből 9 közép-kelet-európai ország található, ami a térség erőteljes felzárkózásra utal az EU és az OECD átlagához. A 2002 utáni magyar dinamika élesen elkülöníthető szakaszokra oszlik: míg 2010 és 2024 között a térségben csak Lengyelországban és Romániában mértek magasabb növekedést, addig 2002 és 2010 között a régió minden országa előzött minket, így utolsók voltunk a növekedési versenyben, elveszítve korábbi stabil harmadik helyünket. Ez a dinamika jól követhető az alábbi ábrán.

1. ábra: Egy főre jutó GDP vásárlóerő-paritáson (PPP), amerikai dollárban, 2020. évi konstans áron

Forrás: OECD Data Explorer

A V4-ek közül a csehek végig a mezőny fölött vannak, a lengyelek meg mélyről indulva nagyot mentek előre. A magyar felzárkózás látványosan megtört 2006-ban, és csak 2012 után iramodott meg újra. A csehek mellett a szlovének is láthatóan „más ligában” játszanak. A magyar, horvát, szlovák és román értékek erősen konvergálnak, minimális különbséggel 2024 végén. A lengyelek ütemesen kaptatnak a cseh–szlovén élboly felé. Jól látszik Románia „elvesztett évtizede” az ezredfordulóig, majd erőteljes növekedése is az új évezredben.

Látható, hogy a térségbeli relatív helyezésünk nem változott érdemben 1995-től 2006-ig, 2010-re viszont hátrébb csúsztunk. Akkor is, 2024-ben is két országot előzünk. Az OECD vásárlóerő-paritásával számolva – az Eurostat hasonló adataival ellentétben – Románia bár látványosan zárkózott fel, de nem előzte meg Magyarországot. A térség egészét tekintve kisebb-nagyobb ingadozásokkal ugyan, de trendszerűen folyamatos a felzárkózás az uniós átlaghoz.

Rendelkezésre álló jövedelmek az OECD országokban

A továbbiakban nézzük meg az OECD adatbázisa alapján, hogy hogyan alakult az elmúlt évtizedekben a fejlett országokban a rendelkezésre álló jövedelem és a korrigált rendelkezésre álló jövedelem.

Mivel ezeknél a jövedelmi adatoknál az OECD adatbázisában csak a tagállamokra találunk adatokat (a 38-ból 35-re; Kolumbiára, Izlandra, Izraelre nem), a háttérszínnek jelölését is egyszerűsítettem, zölddel emelve ki a térségbeli tagállamokat. A legkorábbi adatok 1995-ösek, a legújabbak 2023-asok, de az idősor eleje és vége is hiányos. Minden adat folyó áron, bruttó értékben, amerikai dollárban, vásárlóerő-paritáson számolva értendő. Ez egyben azt is jelenti, hogy nem tudunk valós idősort felrajzolni, ugyanakkor az adott évben egymáshoz viszonyított sorrend – és ezek változása – jól kirajzolódik.

A 2. mellékletben látható táblázat a bruttó rendelkezésre álló jövedelem (BRJ) szerinti sorrendet mutatja az OECD-n belül, különválasztva azt a 4 országot a 35-ből (további 3-ról nincs adat), amelyek esetében több évben is hiányoztak a számok (de amely évben volt, ott rendre mögöttünk álltak), a 2024-ben még hiányzó adatoknál a legközelebbi ismert év rangsora alapján becsülve meg a helyezést. A táblázat jól kirajzolja a következőket:

- Az első három helyezett mindegyik évben ugyanaz, még a sorrendjük is.
- Az első 12 ország csak egymás között cserélt helyet, de körük nem változott.
- A 31 ország listájának a végén jellemzően az OECD közép-európai, egykor szocialista országai állnak. Külön érdekesség, hogy Dél-Korea a mutatója alapján 2002-ben még Csehország és Szlovénia között foglalt volna helyet, és a későbbi években sem távolodott tőlük, miközben Japán felülről konvergált hozzájuk, Görögország meg egyenesen belezuhant a régióba.

- Magyarország relatív helyzete ezen belül 2010-re nagyot süllyedt, míg 2024-re nagyrészt visszaemelkedett. Szlovénia és Csehország ugyanakkor láthatóan elrugaszkodtak a mezőnytől, és ma már e mutatóban nagyjából a japán és dél-koreai szinten vannak.

Meglepő lehet, hogy az Egyesült Államok milyen masszívan vezeti ezt a jövedelmi listát, ami lényegesen jobb helyezést jelent, mint ami az egy főre jutó GDP-ből következne. Ugyancsak meglepő lehet Dél-Korea és Japán rossz eredménye, ami szintén nem következne gazdasági fejlettségükből. A két kelet-ázsiai országnál a rossz mutató oka minden bizonnyal a népesség szélsőséges mértékű idősödése, tekintettel nemcsak az idős emberek magas arányára (ami Japánban krónikusan hosszú ideje jellemző, Koreában pedig a változás dinamikája ijesztő), hanem arra is, hogy – különösen Dél-Koreában – a nyugdíjak értéke messze elmarad a munkabérékétől, így jelentősen lehúzza az országos jövedelmi átlagot.

Magyarországot 2002-ben, de még 2006-ban is csak Csehország és Szlovénia előzte meg a régióból, ezzel szemben 2010-re már csak Észtországot és Lettországot előztük. 2024-re ugyanakkor megelőztük Szlovákiát és Görögországot, miközben Lengyelország előttünk maradt.

A terjedelmi korlátok nem teszik lehetővé, hogy hasonló táblázatban mutassuk be a bruttó korrigált rendelkezésre álló jövedelem (BKRJ) értékeit és az ezek szerinti sorrendet. A BKRJ esetében az összkép nagyrészt hasonló, mint a BRJ-nél, ami nem meglepő, tekintve, hogy előbbi az utóbbinak – országonként eltérő mértékben – a 70–90 százalékát teszi ki. Az Egyesült Államok ebben a mutatóban is magabiztosan vezeti a listát, ami elsőre meglepő lehet, mivel a vizsgált országok között itt a legkisebb a rés a BRJ és a BKRJ között, vagyis minden más országban többet emelnek a rendelkezésre álló jövedelmeken a természetben kapott juttatások (például: ingyenes állami egészségügy). A közép-európai tagállamok itt is a mezőny végén vannak (Csehország és Szlovénia vezetésével), itt is azzal a megjegyzéssel, hogy ha minden adat meglenne, akkor a latin-amerikai tagállamok mögöttünk lennének, Törökország és Görögország pedig a környékünkön. Az EU régi tagállamai közül Portugália van a legközelebb a régiókhöz. Japán és Dél-Korea mutatói e kategóriában is feltűnően alacsonyak.

Magyarország dinamikája is hasonló a BRJ-nél látottakhoz. 1995 és 2006 között stabilan a régió harmadik helyén voltunk, majd 2010-re három helyet estünk vissza, miután Szlovákia, Lengyelország és Litvánia is megelőzött minket. Innen jöttünk vissza 2024-re két hellyel, megelőzve Szlovákiát, Észtországot, Görögországot és Lettországot.

Az OECD adatbázisából a BRJ és a BKRJ értéke reálértéken nem áll rendelkezésünkre, így a dinamikát leíró idősorokat nem tudunk felrajzolni. Hozzáférhető ugyanakkor a nettó korrigált rendelkezésre álló jövedelem (NKRJ) időszora, ami érdekes összehasonlítási lehetőséget ad a GDP-növekedéssel való összevetésben. Az adatok 1995-ig visszamenőleg érhetőek el, a 2001-es bázisévhez képest. Számi-

tásokat végeztem ettől eltérő bázis évekre is, a következő oldalakon látható eredményekkel.

Mivel a mintázat nagymértékben hasonló a BRJ és BKRJ esetében látottakhoz, a növekedés számszerűsítésében az ezredforduló utáni időszakra fókuszáltam. Ebből az időszakból 31 országból van adatunk a 38 tagállamból, ebből 28 országból minden évre.

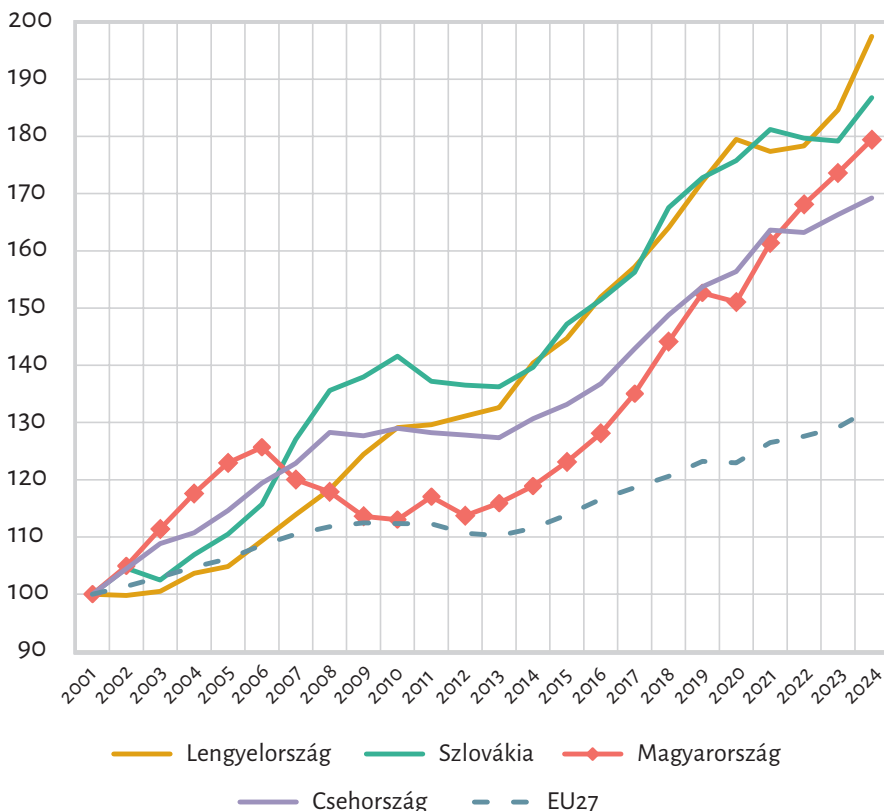
A 3. számú mellékletben különböző időszakok kumulált NKRJ-növekedési értékeit tüntettem fel. A leghosszabb periódusra, 1995-től 2024-ig, 24 ország adatai állnak rendelkezésünkre. (köztük az OECD 22 EU-s tagja). Magyarország „Bokros-csomag utáni” teljesítménye a középmezőnyben van, a 11. helyen, és a V4 többi országa mind megelőz minket. Ez a hosszú időszak ugyanakkor rendkívül eltérő szakaszokból áll. 2002 és 2010 között a növekedésünk a 24-ből csak a 21. helyhez volt elegendő, ezen belül 2006 és 2010 között csak az utolsó előtti, 23. helyhez. Ebben a négy évben a „növekedésünk” negatív volt, mintegy tizedével csökkent az NKRJ. Ebben persze a 2008–2009-es világválság is közrejátszott, de ez minden más országot is érintett, így a relatív pozícióromlást nem lehet erre fogni. Ugyanebben az időszakban Szlovákia a növekedési lista élén, Lengyelország pedig a második helyén állt. 2002–2010 egészében is a sereghajtók között voltunk, míg Szlovákia, Lengyelország és Csehország a felső harmadban.

Ezzel szemben a 2010–2024-es időszakban a lista elejére ugrottunk, az ismert adatú 24 ország közül az 1. helyre. Az éves növekedési ütemek átlaga 2002 és 2010 között 0,9 százalék volt, míg 2010 és 2024 között 3,4 százalék, vagyis 3,6-szorosára nőtt az éves átlagos növekedés. Ha az összehasonlítást úgy végezzük el, hogy egybe vesszük a 2010-ig terjedő időszakot, akkor is feltűnő a különbség. Ha a 24 országot nézzük, akkor az 1995 és 2010 közötti növekedési rangsorban a 22. helyen voltunk, éves átlagban 1,25 százalékos növekedéssel. Ezzel áll szemben a 2010–2024-es időszak 1. helye és 3,4 százalékos átlagos növekedése, ami 2,7-szeres növekedési ütemet jelent. Ennek eredménye, hogy az NKRJ közel 60 százalékkal nőtt, ami rekord a fejlett országok körében.

Az NKRJ időbeli változásának dinamikáját jól tükrözi az alábbi idősoros grafikon, amelyen a V4-ek adatait és az EU átlagát tüntettem fel, a 2001-es év bázisán.

Jól látható, hogy míg 2006-ig folytatódott a korábbi évek növekedési lendülete, addig 2006-ban ez drasztikusan megtört, és csökkenésbe váltott át, ami egyben a régiótól való leszakadásunkat is eredményezte. Ezt a zsugorodó, majd stagnáló szakaszt váltotta fel 2013-tól a dinamikus növekedés, ami a V4-ben jól láthatóan a legerősebb volt. A mintázat hasonló ahhoz, mint amit a GDP esetében látunk, azonban a változások, a trendfordulók még kontrasztosabbak.

2. ábra: A nettó korrigált rendelkezésre álló jövedelem (NKRJ) reálértékének változása (%)

Forrás: OECD Data Explorer

A rendelkezésre álló jövedelem aránya a GDP-hez képest

Érdeemes megvizsgálnunk azt is, hogy az adott országban, adott évben mekkora részt hasít ki magának a GDP-ből a bruttó rendelkezésre álló jövedelem és a bruttó korrigált rendelkezésre álló jövedelem. Az adatok folyóáras, vásárlóerő-paritásos értéken állnak rendelkezésünkre. Az OECD-n belül 2024-ig 24, 2023-ig 28 olyan ország van, ahonnan minden évről van adatunk. A szélesebb merítés érdekében ez utóbbi kört vizsgáltam. Bár így is több tagország kiesik a vizsgálatból, ugyanakkor az OECD európai és észak-amerikai tagjai mint releváns referenciaközeg benne maradnak. A 4. és 5. mellékletben Magyarország kiemelése mellett zölddel emeltem ki az OECD többi közép-európai országát. A főbb mintázatok a két mutató esetében – nem meglepő módon, mivel a BRJ a BKRJ döntő részét teszi ki – nagyrészt hasonlóak, ugyanakkor a kis eltérések is fontos tartalmat tükröznek.

Korábban láttuk, hogy bár az egy főre jutó GDP esetében az Egyesült Államok a vizsgált években a lista 4–8. helyén található, a rendelkezésre álló jövedelmek tekintetében stabilan vezeti a mezőnyt. Az első említett táblázatban jól látható ennek oka is: itt a legnagyobb a BRJ aránya a GDP-hez képest. A visegrádi országok széles skálán szóródnak, ezen belül Magyarország relatív pozíciója erős ingadozást mutat. A BKRJ arányát tekintve az Egyesült Államok 2006-ig lényegesen hátrébb volt, ami a természetben nyújtott állami szolgáltatások kis súlyának tudható be. Ugyanakkor 2006-ban már a második, 2010-ben az első helyen találjuk, és azóta is dobogós, ami azonban elsősorban a BRJ magas értékének köszönhető. A V4-ek mezőnye itt is széthúz, Magyarország hektikus sorrendváltása pedig a BRJ arányához képest is feltűnő.

Magyarország esetében azt látjuk, hogy a BRJ GDP-hez viszonyított aránya 1995-ben még viszonylag magas volt, a régióban a második helyen, a 28 ország között a 10. helyen. 2002-ben már csak a 18. helyen voltunk, ahogy 2006-ban is, a régióban pedig 2002-ben egy, 2006-ban két országot előztünk. Pozíciónk 2010-re esett nagyot, amikor a 22. helyen landoltunk, a régióból az utolsó helyen. Összeségében 1995-től 2010-ig a BRJ aránya trendszerűen és erőteljesen csökkent, legnagyobb mértékben 2006 és 2010 között. Ez összhangban van azzal, amit korábban láttunk, miszerint a BRJ visszaesése ekkor a GDP esésénél is nagyobb volt. A GDP növekedése 2013-tól meglóduzott, aminek ütemétől a BRJ növekedése elmaradt, így 2015-ben aránya még kisebb is volt, mint 2010-ben (igaz, a rangsorban ezzel is eggyel előreléptünk). Ezután viszont radikális változás történt, ami összhangban van azzal a korábban látott jelenséggel, hogy 2016-tól a BRJ növekedése a GDP növekedési ütemét is meghaladta. Ezzel a 27. helyről a 17. helyre léptünk előre, ugyanakkor továbbra is csak Csehországot előzve a régióból. Érdekes fejlemény ugyanakkor, hogy a korábban széthúzott közép-európai mezőnyből Magyarország, Szlovénia, Szlovákia és Lengyelország adatai egymással szoros közelségbe kerültek, a mezőny közepén.

A BKRJ arányát tekintve még nagyobb kilengéseket látunk. 1995-ben még a 2. helyen álltunk, a régióban első helyen, ami a természetben nyújtott állami szolgáltatások jelentős súlyára utal. Innen estünk vissza 2002-ben a 13. helyre, ami a régióban a 4. helyet jelentette. Az arány tovább csökkent 2006-ra. Helyezésünk ugyan javult, de ezt más országok folyamatai okozták inkább, többek közt Szlovákia és Szlovénia meredek visszaesése, amelyek ezzel jóval mögénk kerültek. Az arány tovább csökkent 2010-re (az amúgy is csökkenő GDP mellett), majd 2015-re is, ekkor azonban már növekvő GDP mellett. Ebben a két évben a lista 21. helyén voltunk. Innen ugrottunk előre 2023-ra a 11. helyre, régiós elsőként.

A BRJ és a BKRJ GDP-hez viszonyított arányának változása megerősíti azt a korábban levont következtetést, hogy 1995 után olyan gazdasági növekedés volt Magyarországon (vagy éppen visszaesés), ami a rendelkezésre álló jövedelem arányának folyamatos csökkenése mellett történt, így utóbbi jobb esetben is csak

kisebb mértékben nőtt, rosszabb esetben nagyobb mértékben esett vissza, mint a gazdaság egésze. Aztán a 2013-as növekedési fordulatot 2015 után olyan jóléti fordulat követte, amely során a rendelkezésre álló jövedelmek növekedése a gazdasági növekedést is meghaladta, így a növekedés inkluzívá, a jólétet fokozottan erősítővé vált.

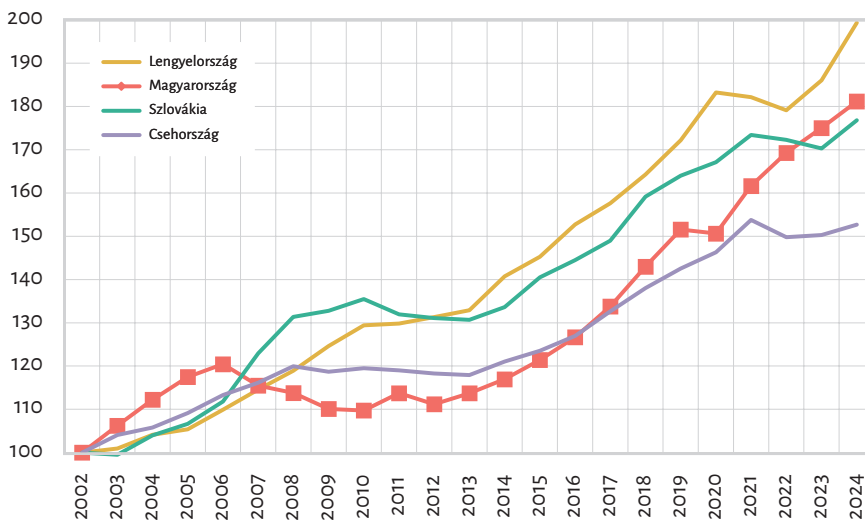
Rendelkezésre álló jövedelmek az EU országokban

Az Eurostat adatai az OECD-éhez hasonló képet mutatnak. Nézzük először néhány év pillanatfelvételét. (A térség országait zöld háttérrel emeltem ki.) Az EU27 itt és a továbbiakban az EU mai tagjainak átlagát jelenti (lásd következő oldal 1. táblázat).

A közép-európai mezőnyt Szlovénia és Csehország stabilan vezeti, mögöttük Magyarország 2006-ig a harmadik helyen volt. Ezután leszakadtunk a régiótól, 2010-re a V4-ek között az utolsó helyre kerültünk, és innen kapaszkodtunk vissza a régió közepére. Ellentétben tehát azokkal az állításokkal, amelyek szerint „az EU legszegényebb országa” lettünk, és „már Románia is” elhagyott minket, a jóléttel szorosan összefüggő, átfogó mutatóban 7 országot előzünk, köztük Szlovákia mellett jelentős előnnyel Romániát is.

A pillanatképek mögötti dinamika feltárásához érdemes megvizsgálnunk az egy főre jutó BKRJ reálértékének időbeli alakulását.

3. ábra: Az egy főre jutó BKRJ reálérték-változása a V4-országokban (% , 2002 = 100%)

Forrás: Eurostat, saját számítás

1. táblázat: Az egy főre jutó bruttó korrigált rendelkezésre álló jövedelem (BKRI) vásárlóerő-paritáson (PPS)

	1995	2002	2006	2010	2024
1	Luxemburg 18 206	Luxemburg 26 274	Luxemburg 28 709	Luxemburg 28 890	Luxemburg 41 552
2	Németország 15 914	Hollandia 19 476	Ausztria 22 313	Németország 23 954	Németország 37 098
3	Ausztria 15 076	Németország 18 950	Németország 21 760	Ausztria 23 733	Ausztria 34 443
4	Olaszország 15 009	Franciaország 18 525	Hollandia 21 718	Hollandia 22 560	Hollandia 34 406
5	Belgium 14 564	Ausztria 18 468	Franciaország 20 371	Franciaország 22 255	Belgium 33 078
6	Franciaország 13 599	Belgium 18 290	Belgium 20 227	Belgium 22 098	Franciaország 32 371
7	Hollandia 13 532	Olaszország 17 937	Olaszország 20 148	Svédország 21 433	Finnország 29 876
8	Svédország 12 352	Svédország 16 225	Írország 19 422	Olaszország 21 291	Svédország 29 684
9	Dánia 12 307	Írország 15 652	Svédország 19 000	Finnország 21 135	EU27 29 539
10	Görögország 11 152	EU27 15 075	Dánia 17 610	Dánia 20 401	Ciprus 29 268
11	Finnország 10 723	Dánia 15 066	Spanyolország 17 545	Írország 19 382	Dánia 28 933
12	Írország 10 358	Spanyolország 15 053	Finnország 17 518	Ciprus 19 215	Olaszország 28 646
13	Spanyolország 10 124	Finnország 14 388	EU27 17 439	EU27 19 173	Írország 28 625
14	Portugália 9 879	Görögország 14 333	Ciprus 17 397	Spanyolország 17 596	Málta 26 999
15	Ciprus 9 154	Portugália 13 284	Görögország 17 343	Görögország 16 804	Spanyolország 26 693
16	Szlovénia 8 843	Ciprus 12 859	Portugália 15 517	Portugália 16 409	Csehország 25 992
17	Málta 8 637	Szlovénia 12 388	Szlovénia 14 440	Szlovénia 15 368	Szlovénia 25 378
18	Csehország 7 908	Málta 11 330	Málta 13 302	Csehország 14 918	Litvánia 25 163
19	Magyarország 6 589	Csehország 10 514	Csehország 12 677	Málta 14 829	Portugália 24 503
20	Bulgária 5 931	Magyarország 8 698	Magyarország 10 911	Szlovákia 13 787	Magyarország 23 567
21	Lengyelország 5 392	Szlovákia 8 305	Litvánia 10 076	Lengyelország 12 732	Lengyelország 22 933
22	Szlovákia 5 297	Horvátország 8 153	Horvátország 10 053	Litvánia 11 922	Horvátország 22 040
23	Horvátország 5 158	Lengyelország 8 132	Szlovákia 9 862	Magyarország 11 651	Szlovákia 21 793
24	Észtország 4 608	Litvánia 6 639	Litvánia 9 542	Horvátország 11 415	Észtország 21 532
25	Litvánia 3 994	Észtország 6 425	Lengyelország 9 396	Horvátország 11 290	Románia 20 980
26	Románia 3 382	Lettország 5 748	Lettország 8 767	Észtország 9 807	Görögország 20 639
27	Lettország 3 018	Bulgária 4 657	Románia 7 100	Románia 8 945	Lettország 19 921
	EU27 n. a.	Románia 4 619	Bulgária 6 042	Bulgária 7 675	

Forrás: Eurostat

A mintázat hasonló, mint amit az egy főre jutó GDP esetében láthattunk (lásd: 1. ábra): a magyar növekedés lendülete 2006-ban látványosan megtört, ami egyben térségbeli lemaradásunkat is eredményezte, ahogy a felívelés is – szintén a GDP-hez hasonlóan – 2013-tól látható. Ugyanakkor a 2010 előtti zuhanás, majd a 2012-t követő nekilódulás is erőteljesebb annál, mint amit a GDP-nél láttunk. A 2002 és 2010 közötti kumulált növekedésünk (9,7 százalék) a térség 7 országa közül az utolsó helyre sorolt minket, míg a 2010 és 2024 közötti 65 százalékos bővülésnél csak Románia mutatott nagyobb emelkedést. Növekedésünk e téren az EU27 országai között 2002–2010-ben a 19., 2010–2024-ben a 3. helyet jelentette.

2. táblázat: Éves átlagos növekedések aránya Magyarországon, reálértékben

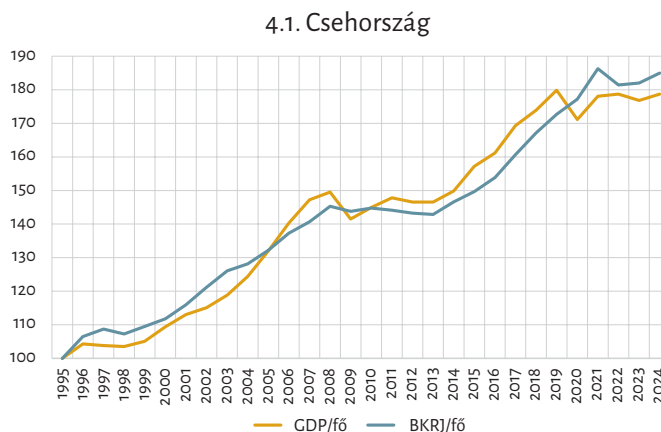
	2002–2010	2010–2024	Éves növekedések aránya
GDP/fő	1,7%	2,8%	1,6
BKRJ/fő	1,2%	3,6%	3,1

Forrás: Eurostat, saját számítás

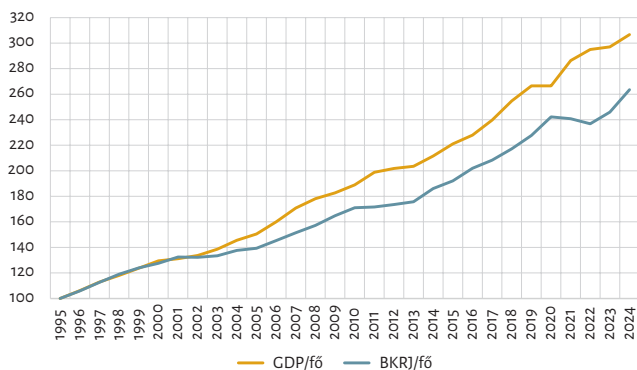
A rendelkezésre álló jövedelmek dinamikája jól tükrözi, hogy nemcsak a gazdasági növekedés mértékében, hanem annak inkluzivitásában is fordulat történt. Míg a reál-GDP növekedésének éves átlaga az 1,6-szorosára, a BKRJ éves növekedése a 3,1-szeresére gyorsult. Míg a BKRJ növekedése 2002 és 2010 között elmaradt a GDP amúgy is szerény bővülésétől, addig 2010 után jelentősen meghaladta még a 60 százalékkal magasabb GDP-bővülési ütemet is, és több mint háromszorosára nőtt a 2010 előtti két ciklus növekedési adatához képest.

Ez korántsem magától értetődő. A GDP és a BKRJ változása ugyan jellemzően egy irányba mutat, arányukban ugyanakkor jelentős eltérések lehetnek, ahogy ezt a térségbeli országok növekedési mintázatán is láthatjuk.

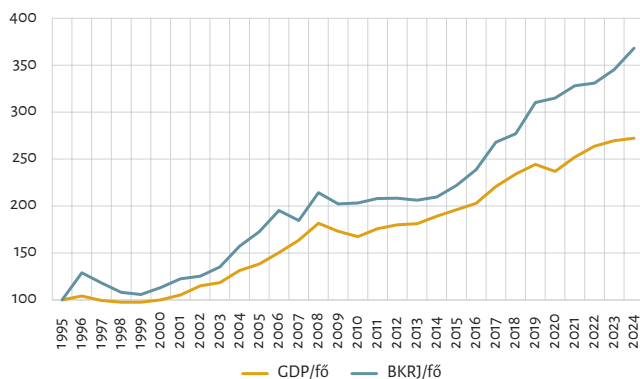
4. ábra: A GDP és a BKRJ egy főre jutó értékének reálérték-változása (% , 1995 = 100%)

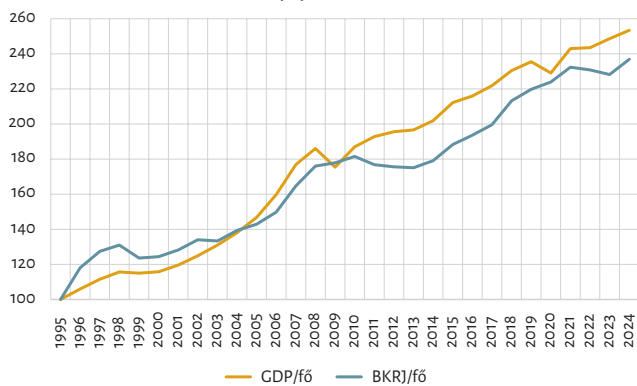
4.2. Lengyelország

4.3. Románia

4.4. Szlovákia

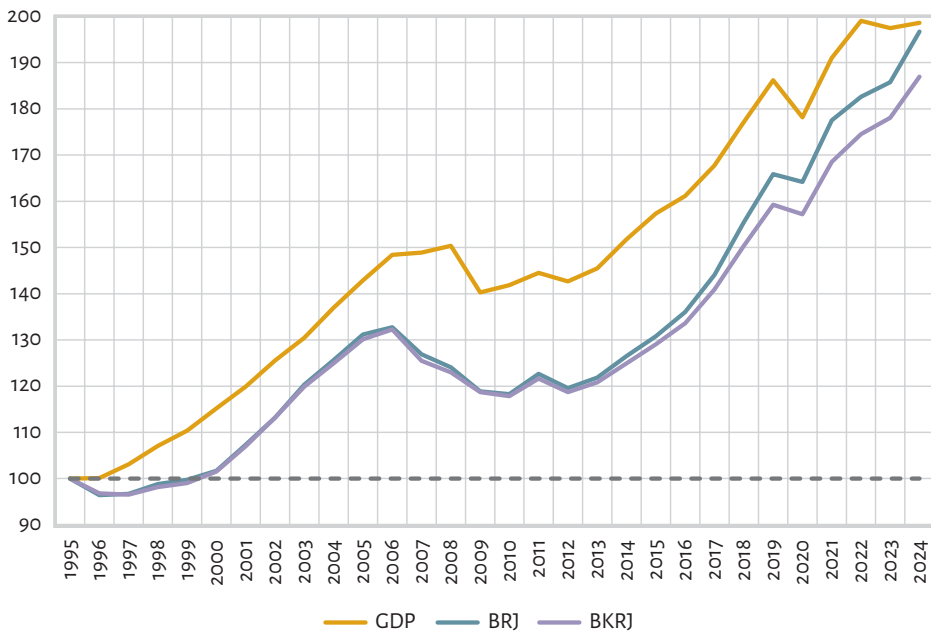

Forrás: Eurostat, saját számítás

Csehországban a jövedelemnövekedés nagyjából együtt haladt a gazdasági növekedéssel. Szlovákiában előbb meghaladta, majd elmaradt tőle. Románia és Lengyelország esetében ellentétes irányba nyílt az olló: míg a lengyel jövedelmek növekedése egyre inkább elmaradt a gazdasági növekedés ütemétől, addig Romániában – az erőteljes keresletélénkítő politikának köszönhetően – jelentősen meghaladta azt.

Hogyan néz ki mindezek tükrében Magyarország növekedéstörténete?

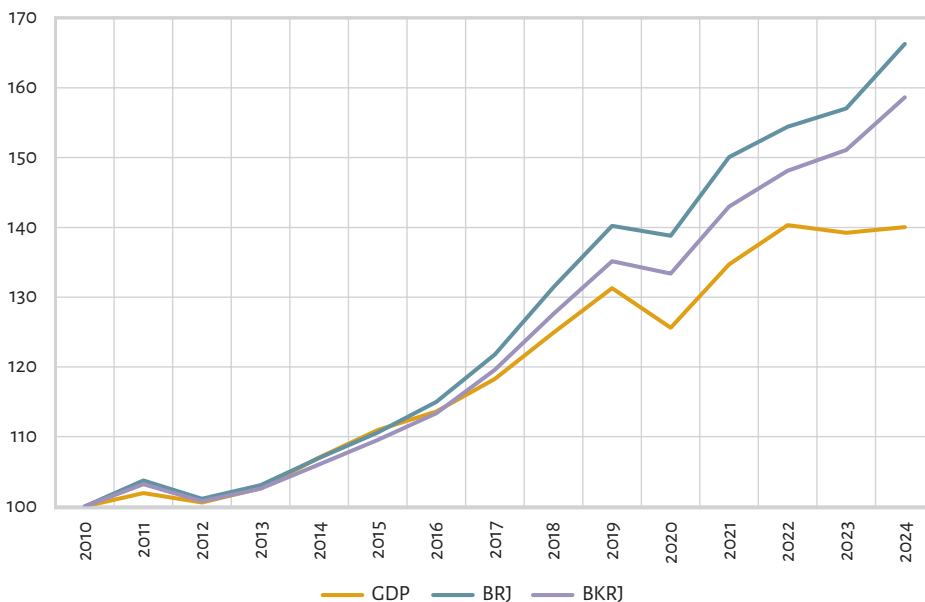
5. ábra: Az egy főre jutó GDP, BRJ és BKRJ volumenváltozása Magyarországon (% , 1995 = 100%)

Forrás: KSH, saját számítás

Az időszak első két évtizedében jelentősen elmaradt a jövedelmek növekedése a gazdasági növekedéstől. 1995–96-ban jól látszik a Bokros-csomag néven elhíresült megszorítócsomag hatása, de 2006 után még súlyosabb lett a helyzet: látható, hogy a jövedelmek zuhanása előbb kezdődött, mint a gazdaságé, és a zsugorodás mértéke is nagyobb volt. Szintén látványosan megmutatkozik, hogy a növekedési fordulat 2013-ban volt, amit egyben az olló szűkülése is követett. Ez különösen jól látszik, ha bázisévnek 2010-et választjuk.

6. ábra: Az egy főre jutó GDP, BRJ és BKRJ volumenváltozása Magyarországon (% , 2010=100%)

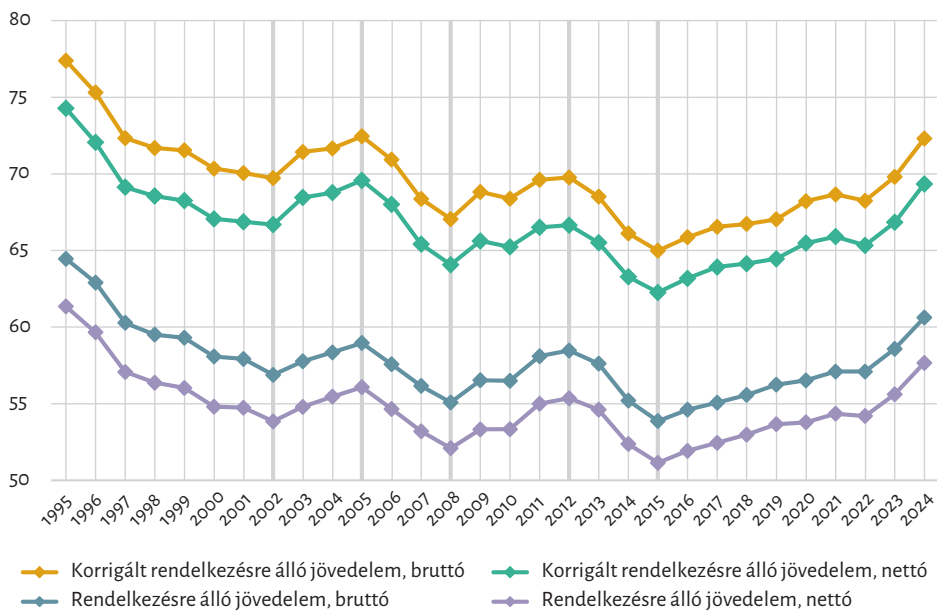

Forrás: KSH, saját számítás

A rendelkezésre álló jövedelmek 2016-ig nagyjából együtt mozogtak a gazdasági növekedéssel, ekkor azonban inkluzív növekedési fordulat történt: a jövedelemnövekedés a GDP-bővülés ütemét is meghaladta. Az is látható, hogy a BRJ növekedése meghaladta a BKRJ bővülését, ami azt mutatja, hogy ebben nem a természetbeni juttatások bővülése volt a meghatározó, hanem az elsődleges jövedelmeké. Fontos kiemelni, hogy ez utóbbira nem az újraelosztás, hanem a reálkeresetek növekedése volt döntő hatással, ami jól tükrözi, hogy a keresetek növekedése meghaladta a BRJ dinamikáját is.

Tanulságos egy ábrán látni a rendelkezésre álló jövedelmek négy kategóriájának GDP-hez viszonyított arányát, illetve ennek változását az évek során. Jól látszik, hogy bár számértékük értelemszerűen eltér egymástól, de dinamikájuk hasonló.

7. ábra: A rendelkezésre álló jövedelmek adott évi aránya a GDP-hez képest Magyarországon (% GDP = 100%)

Forrás: KSH, saját számítás

Az ábra látványosan rajzolja fel az elmúlt közel harminc év gazdaságpolitikai szakaszait.

- 1995-től a növekedés nem volt inkluzív (ahogy nyilván a korábbi években sem). A GDP ugyan 1994-től növekedésnek indult, de a jövedelmek emelkedése nem követte ezt.
- 2002–2005: a két „száznapos program” hatására a jövedelmek a GDP-nél nagyobb mértékben növekedtek, aminek forrása elsősorban a költségvetés volt.
- 2006-tól (még bőven a világválság előtt) kemény restriktció, a jövedelmek megvágásával.
- 2009-ben a GDP zuhanása miatt nőtt a jövedelmek aránya a GDP-hez képest.
- 2010–2012: a válságkezelés és konszolidáció évei.
- 2012 után: meglódul a gazdasági növekedés, amit eleinte nem követnek arányosan a jövedelmek, így a kisebb növekedés miatt az egymáshoz viszonyított arány csökken.
- 2016-tól: az inkluzív növekedés szakasza. A rendelkezésre álló jövedelmek növekedése nemcsak eléri, hanem meg is haladja gazdasági növekedést.

Az inkluzív növekedési fordulat tehát a munkaalapú társadalom jegyében született. A 2002–2005-ös időszakkal ellentétben a jövedelemnövekedés motorja a foglalkoztatás bővülése és a reálkeresetek dinamikus növekedése, aminek köszönhetően több mint duplájára nőtt a nemzeti reálbértömeg. Ez utóbbit a következő pontban mutatom be.

A jövedelemnövekedés hajtóerői

A reálkereset-tömeg növekedése

Az alkalmazásban állók bruttó keresettömegének KSH által közzétett mutatója szemlélteti, hogy az adott évben mennyi pénzt fizettek ki összesen a munkáltatók az alkalmazottaknak. Vállalati analógiával élve: olyan, mint egy cégnél a bértömeg, így a továbbiakban nemzeti bértömeg néven is említeni fogom.

A foglalkoztatás bővítésében világviszonylatban is ritka nagy sikert értünk el 2010 után. Míg a 15 és 64 év közötti népességnek 2010-ben az 57 százaléka, addig 2024-ben már a 75 százaléka dolgozott.⁷ Ilyen magas szintre a rendszerváltás kezdete óta nem volt példa. A bővülés európai szinten is rekordnak számít. A foglalkoztatási ráta 31,4 százalékkal emelkedett 2010 és 2023 között, amely mértéket csak Málta tudta meghaladni az EU-ban, miközben az EU átlagos növekedése 12,5 százalék volt.⁸ A növekedés ütemét tekintve tehát az unión belül 26 országból 25-öt előzünk (a régióban pedig mindenkit), amivel a 23. helyről a 9. legjobb helyre léptünk előre. Így elmondható, hogy térben és időben is rekordot állítottunk fel a foglalkoztatás bővítésében.

A foglalkoztatás bővülésével együtt a keresetek is dinamikusabban növekedtek: 2010-től 2024-ig átlagosan több mint 3-szorosára emelkedtek, amiben persze az inflációs hatás is benne van (az árszínvonal 15 év alatt közel a kétszeresére, 93,5 százalékkal nőtt), de ha ezzel csökkentjük, vagyis a reálkereseteket nézzük, akkor is 78,7 százalékos volt az emelkedés 2010-től 2024 végéig, vagyis közel 4/5-ével nőtt a keresetek átlagos vásárlóereje.⁹

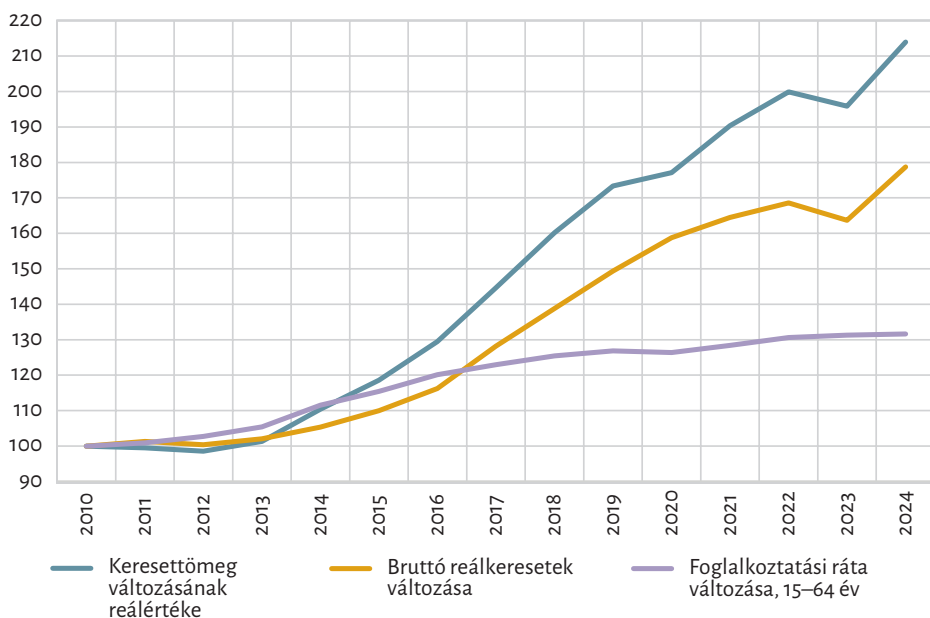
A foglalkoztatás bővülése és a keresetek dinamikus növekedése önmagában is jelentős eredménynek számít, a keresettömeg növekedésében pedig a két növekedési hatás együttesen érvényesül. Ennek köszönhetően 2010-től 2024-ig közel 4-szeresére nőtt a nemzeti bértömeg, vagyis ennyivel több pénzt fizettek ki összesen a munkáltatók 2024-ben a dolgozóknak, mint 2010-ben. Ez reálértékben is több mint 2-szeres növekedést jelent: 2024 végéig a 2010. évi érték 214 százalékára nőtt.

⁷ Forrás: KSH STADAT.

⁸ Az Eurostat adataiból számolva.

⁹ A KSH STADAT adataiból számolva.

8. ábra: A bruttó keresetek és a bruttó keresettömeg reálérték-változása, valamint a foglalkoztatás bővülése (% , 2010 = 100%)

Forrás: KSH, saját számítás

Az emelkedés nem volt törés nélküli, a 2022 tavaszától 2023 őszéig tartó súlyos infláció – bár a keresetek ez évben is jelentősen nőttek – felemészítette a 2023-as bértömegnövekményt. 2024-ben aztán a 9,2 százalékos reálkereset-növekedés nemcsak kipótolta az inflációs veszteséget, hanem jelentős többletet is mutatott a két év mérlege: az átlagos reálkereset 6 százalékkal, a nemzeti reálbértömeg pedig – a foglalkoztatás további bővülésével is támogatva – 7 százalékkal nőtt. A 114 százalékos bővülésben pedig az infláció sújtotta év adata is benne van, a mérleg ezzel együtt ennyi.

A GDP–GNI-rés szűkülése

A GNI értéke a GDP-nél lehet kisebb is, nagyobb is, az adott ország tőketulajdonosi szerkezete alapján. Mivel a magyarországi külföldi tőke tartósan nagyobb, mint a külföldön működő magyar tőke, esetünkben a GNI rendre kisebb a GDP-nél. Mivel jövedelmet finanszírozni csak a GNI-ből lehet, korántsem mindegy, hogy mekkora a rés nagysága, és a milyen a változás dinamikája. Ha párhuzamosan vizsgáljuk a GDP és a GNI növekedését 1995 óta, láthatóan nagyjából együtt mozog a két mutató, amit magyaráz, hogy a GNI–GDP-arány a legrosszabb évben is

92 százalék fölött volt.¹⁰ Ha szakaszokra bontjuk az időszakot, megállapíthatjuk, hogy míg a GDP növekedése 1995-től 2010-ig folyamatosan meghaladta a GNI-növekedés ütemét, 2010 után a legtöbb évben a GNI növekedése volt a magasabb. Így a rés, ha nem is egyenletesen, de trendszerűen kisebb lett, mint 2010 előtt. Számszerűen kifejtve: míg 1995 és 2002 között a rés mérete éves átlagban 5,5 százalék volt, ami 2002 és 2010 között 5,8 százalékra nőtt, 2010 és 2024 között éves átlagban 3,4 százalékra csökkent a GDP arányában. Első látásra ez nem nagy változás, ami csalóka, mivel 42 százalékos csökkenést jelent a 2010-et megelőző 8 év átlagához képest, százalékpontban kifejezve pedig éves átlagban 2,45 százalékot. Márpedig a GDP közel 2,5 százaléka igen jelentős összeg, mivel ennyivel nő az a keret, amiből a jövedelmeket finanszírozni lehet. Ez részben magyarázatot ad arra is, hogy hogyan haladhatta meg 2010 után a jövedelmek növekedése a gazdasági növekedés ütemét.

Jövedelmi egyenlőtlenségek

A növekedés inkluzív jellegéhez ugyanakkor nem elegendő, hogy a GDP növekedése a jövedelmeket is hasonló mértékben bővítse. A jólét tömeges növekedéséhez az is szükséges, hogy a jövedelmek egyenletesen oszoljanak meg a társadalomban. Mivel ennek vizsgálata önmagában is a jelen elemzéshez hasonló terjedelmű összefoglalást igényelne, itt és most csak rövid summázatot ismertetem kutatásaimnak.

Bár gyakori nézet az, hogy 2010 után növekedtek az egyenlőtlenségek, fontos leszögezni: bármelyik releváns mutatót nézzük, az EU-n belül az egyenlőség szempontjából – adott mutatótól függően – a felső harmadban (vagyis a legegyenlőbb harmadban), de minimum a mezőny első felében vagyunk, a régióban pedig egyértelműen középen. Csehországban és Szlovákiában ugyan nagyobb az egyenlőség, ugyanakkor nagyobb az egyenlőtlenség a legtöbb mutató szerint Lengyelországban, néhány szerint Horvátországban, és lényegesen nagyobb Romániában.

Az Eurostat adatai szerint¹¹ az ekvivalens rendelkezésre álló jövedelem eloszlásának Gini-együtthatója¹² alapján Magyarország 2024-ben a 9. legegyenlőbb ország volt az EU 27 országa között, megelőzve Romániát, Horvátországot és az EU átlagát is. Ebben az adatbázisban 2014-ig tudunk visszamenni, korábbi adatok nem

¹⁰ A KSH STADAT adataiból számolva.

¹¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tessi190/default/table?lang=en>

¹² A Gini-együttható azt mutatja meg, hogy a jövedelemeloszlás mennyire egyenlőtlen egy adott országban. 0-s érték esetén mindenki ugyanannyi jövedelemmel rendelkezne (tökéletes egyenlőség), míg a 100-as érték a teljes egyenlőtlenséget fejezi ki, mintha egyetlen személy rendelkezne az összes jövedelemmel. Ebből következően minél kisebb az együtthatója egy országnak, annál nagyobb az egyenlőség, és minél nagyobb az index, annál nagyobb az egyenlőtlenség.

elérhető. Az Eurostat rendszerében 2010-ig visszamenőleg a szociális transzferek előtti eloszlást tükröző Gini-együtthatók állnak rendelkezésünkre. Ezek szerint nyugdíjak nélkül számítva¹³ 2010-ben a 19. helyen voltunk, és csak Romániában volt nagyobb egyenlőtlenség a régióban. Ezzel szemben 2024-ben, miután csökkent (vagyis az egyenlőség irányába mozdult el) az indexünk, a 7. helyen álltunk a 27 ország között, megelőzve Románián kívül Horvátországot és Lengyelországot is. A nyugdíjakat is beleszámítva¹⁴ 2010-ben az 5., 2024-ben a 6. helyen álltunk egyenlőségben az EU-ban.

Az Eurostat Gini-együtthatója mellett érdemes megvizsgálni a World Inequality Database (WID) adatait is. Az adatbázist a világ legnagyobb egyenlőtlenségkutató műhelye, a párizsi központú, Thomas Piketty által vezetett World Inequality Lab elnevezésű nemzetközi kutatói hálózat működteti. A jövedelmi és vagyoni egyenlőtlenségek mérésére saját módszertant fejlesztettek ki a Distributional National Accounts¹⁵ bevezetésével, melynek segítségével a nettó nemzeti jövedelmet osztják fel a jövedelmi tizedek között. Leggyakrabban használt mutatóik azt méri, hogy hogyan részesedik a nemzeti jövedelemből a felső 10 százalék (Top 10, T10), az ezt követő 4 decilis (Middle 40, M40), valamint az alsó 5 decilis (Bottom 50, B50). Utóbbi a medián alatti jövedelműek csoportjával egyezik meg. Ezenfelül közzéteszik a B50–T10-arányt (ami a nevezett jövedelmi hányadok átlagjövedelmeinek aránya), valamint közzéteszik a Gini-index szerinti eloszlást is.

A WID által számolt Gini-együttható alapján az adózás előtti jövedelmekben Magyarország 2010-ben a 11., 2023-ban a 10. helyen állt, megelőzve a térségből Horvátországot, Lengyelországot és Romániát. Az adózás utáni jövedelmek Gini-indexe szerint 2010-ben a 12., 2023-ban a 17. helyen álltunk, itt is megelőzve Lengyelországot és Romániát.

Adatelemzésem során nemcsak a B50–T10-arányt vizsgáltam, hanem az M40–T10-arányt is. Vagyis nemcsak a legszegényebbek átlagjövedelmét vettem össze a leggazdagabbak tizedével, hanem a szélesen értelmezett középosztályét (a medián fölött kereső 4 jövedelmi tizedét) is. A WID letölthető adatbázisa¹⁶ alapján számolva az adózás előtti jövedelmek B50–T10-aránya 2010-ben és 2023-ban is 6,9 százalék volt (az értékek az EU27-ben 10,6-tól 3,9 százalékig, Csehországtól Romániáig terjedtek), a 10. helyről előrelépve a 8. helyre. A középosztály helyzetét tekintve az előrelépés helyezésben és a mutató értékében is megtörtént: a 18. helyről (32,1 százalék) a 11. helyre (33,8 százalék). Vagyis az alsó 5 decilis relatív helyzete a felső 10 százalékhoz képest nem romlott, a medián feletti 4 decilisé pedig kifejezetten javult. Vagyis egyik mutató szerint sem a felső 10 százalék jövedelménőtt a legjobban.

¹³ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_di12b/default/table

¹⁴ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_di12c/default/table

¹⁵ World Inequality Lab 2024.

¹⁶ <https://wid.world/data>

Nézzük meg, hogy ez mekkora átlagjövedelem-változást jelentett az adott jövedelmi hányadokban. A WID adatbázisa alapján számolt eredményeket az alábbi táblázatban foglaltam össze. (A számítás alapját jelentő jövedelemadatokat 2024-es konstans euróban számolva töltöttem le, vagyis az inflációs hatás ezekben már ki volt küszöbölve.)

3. táblázat: Az egyes jövedelmi hányadok átlag-reáljövedelmének változása Magyarországon

	2002	2010	Változás (százalékpont)		2010	2023	Változás (százalékpont)
Felső 1%	100,0	119,5	19,5	Felső 1%	100,0	122,7	22,7
Felső 10%	100,0	118,5	18,5	Felső 10%	100,0	139,2	39,2
Középső 40%	100,0	114,7	14,7	Középső 40%	100,0	146,6	46,6
Alsó 50%	100,0	100,9	0,9	Alsó 50%	100,0	140,4	40,4

Forrás: World Inequality Lab: World Inequality Database, saját számítás

Láthatjuk, hogy míg 2002 és 2010 között a felső 1 százalék jövedelme nőtt a legnagyobb mértékben, majd a felső 10 százaléké, miközben a népesség szegényebb felének jövedelme alig kimutathatóan. Ezzel szemben 2010-től 2023-ig a középosztály, a középső 40 százalék jövedelme nőtt a legnagyobb arányban, de az alsó 50 százalék növekedése is meghaladta a felső 10 százalékét. Arányában legkisebb mértékben pedig éppen a felső 1 százalék jövedelme nőtt. Vagyis a valós kép éppen az ellenkezője annak, amit a széles körben elterjedt narratíva állít: 2010 előtt volt igaz, hogy a jövedelemnövekedés aránya a leggazdagabbak között volt a legnagyobb, míg az ország szegényebb fele a növekedésből szinte semmit nem tapasztalt, ezzel szemben 2010 után a középosztály helyzete javult a legnagyobb mértékben, és tőlük alig elmaradva az alacsonyabb jövedelműeké és a leggazdagabbaké a legkisebb arányban.

De érdemes ezt összevetni a térség növekedési bajnokának, Lengyelországnak az adataival is, ahol továbbra is a 2010 előtti magyar mintázat érvényesült, a leggazdagabbak aránytalanul nagy jövedelemnövekedésével, az olló szélesedésével. A számítás alapját jelentő értékeket 2024-es konstans értékben, vásárlóerő-paritáson töltöttem le, így az infláció mellett az országok közötti eltérő árszínvonal hatását is kiküszöbölve.

4. táblázat: Jövedelmi egyenlőtlenségek változása Magyarországon és Lengyelországban

	2010 = 100%		2010 = 100%	Átlagjövedelmek aránya		Átlagjövedelmek aránya		
Magyarország	2010–2023	Lengyelország	2010–2023	2023	PL/HU	2023	Magyarország	Lengyelország
Középső 40%	146,6%	Felső 1%	171,1%	Felső 1%	176,7%	T1/B50	43,1	76,9
Összesen	143,0%	Felső 10%	155,9%	Felső 10%	133,1%	T1/M40	8,8	14,4
Alsó 50%	140,4%	Összesen	148,3%	Középső 40%	108,4%	T10/B50	14,4	19,3
Felső 10%	139,2%	Középső 40%	143,4%	Alsó 50%	99,1%	T10/M40	3,0	3,6
Felső 1%	122,7%	Alsó 50%	142,4%	Összesen	16,4%	M40/B50	4,9	5,3

Forrás: World Inequality Lab: World Inequality Database, saját számítás

A két országot összevetve láthatjuk, hogy ebben az időszakban Magyarországon a középosztály, Lengyelországban a legmagasabb jövedelműek jövedelme nőtt az országos átlag fölött. Ennek megfelelően a lengyel felső 10, de különösen a felső 1 százalék jövedelme az, amely jelentősen meghaladja a hasonló magyar adatokat. A 6–9. decilisben az országos átlagnál kisebb a különbség, miközben a népesség alacsonyabb jövedelmű felének a jövedelme Lengyelországban kisebb, mint Magyarországon. Az utolsó táblán pedig láthatjuk, hogy bármely bontásban is nézzük, a lengyelországi egyenlőtlenség határozottan nagyobb a magyarországinál. (Például a felső 10 százalék átlagjövedelme Magyarországon a 14,4-szerese, Lengyelországban a 19,3-szorosa az alsó 50 százaléknak.)

Ha tovább finomítjuk a képet minden decilisre kiterjedően, akkor a WID adatbázisából számolt értékek azt mutatják, hogy Magyarországon (reálértékben, vásárlóerő-paritáson) 2002 és 2010 között a felső három decilis jövedelme nőtt az országos átlag fölött, és az alsó három decilisé a legkevésbé, sőt, az alsó kettőben csökkenés volt. Ezzel szemben 2010 után a 4. decilistől a 9. decilisig (vagyis a népesség 60 százalékánál) nőtt az átlagnál jobban a jövedelem, vagyis a széles értelemben vett középosztály jövedelmi helyzete javult a legnagyobb mértékben.

5. táblázat: Az egyes jövedelmi tizedek átlagjövedelmének változása reálértékben, vásárlóerő-paritáson (%)

	2010/2002	Év/év átlag		2023/2010	Év/év átlag
9. decilis	119,0	2,3	7. decilis	151,1	103,3
10. decilis	118,5	2,3	8. decilis	147,3	103,1
8. decilis	114,9	1,8	6. decilis	146,4	103,0
Összesen	113,1	1,6	5. decilis	145,9	103,0
7. decilis	112,6	1,5	4. decilis	143,3	102,9
6. decilis	110,3	1,3	9. decilis	142,8	102,8
5. decilis	108,8	1,1	Összesen	142,7	102,8
4. decilis	107,0	0,9	10. decilis	139,2	102,7
3. decilis	104,7	0,7	3. decilis	135,5	102,4
2. decilis	87,6	-1,3	1. decilis	131,1	102,2
1. decilis	39,9	-2,0	2. decilis	131,1	102,2

Forrás: World Inequality Lab: World Inequality Database, a szerző számításai

De nézzük meg a felső 1 százalék jövedelmi részesedését Európa-szerte is. A WID adataiból kiderül, hogy Magyarországon az arány 2010-ben az EU27-en belül a 6. legnagyobb volt (11,4 százalék), míg 2023-ban a 17. (9,8 százalék). Vagyis önmagában és más európai országokhoz képest is csökkent a jövedelemkoncentráció. (Szintén 2023-ban Lengyelország a 2., Románia a 4. helyen állt.)

Hogy a jövedelmi felzárkózást a keresetek irányából közelítve is megvizsgáljuk (a jövedelmek döntő részét a munkajövedelmek teszik ki), nézzük meg a medián- és átlagkeresetek alakulását a KSH adatai alapján. Ezekből megállapítható, hogy a medián- és az átlagkeresetek közötti rés 2010 után folyamatosan csökkent: a mediánérték az átlag 75,6 százalékát tette ki 2010-ben, míg 2024-ben már a 80,7 százalékát. Ez azzal magyarázható, hogy az alsóbb jövedelmi hányadokban nagyobb mértékben növekedtek a keresetek, mint a magasabb jövedelműek között, vagyis jelentős mértékű bérfelzárkózás történt.

Bár a 2010 óta kormányzó erők nem hirdettek meg egyenlősítő politikát, az adatok azt mutatják: a 2010 előtt hektikusan rángatózó egyenlőtlenségi mutatók 2010 után nagyjából stabilizálódtak. Egyes mutatók szerint az egyenlőtlenség, más mutatók szerint az egyenlőség erősödött, de az összkép az arányokat tekintve lényeges mértékben nem változott, az egykulcsos adózásra való áttérés ellenére sem. Fontos ugyanakkor kiemelni, hogy az arányok viszonylagos stabilitása dinamikusan növekvő méretű „torta” mellett valósult meg, ami az alsóbb jövedelmi rétegek (vagyis a szegényebbek) jelentős mértékű életszínvonal-növekedését tette lehetővé, ezzel együtt a középosztály erősödését is.

Következtetések

Magyarországon 2010 után nemcsak a gazdasági növekedés dinamikája állt helyre, hanem megváltozott a növekedés természete is. A rendszerváltást követő gazdasági növekedésre jellemző volt, hogy a jövedelmek bővülése elmaradt attól, recesszió idején pedig a visszaesés is nagyobb volt. A 2013-ban történt növekedési fordulat eleinte hasonló mintát követett, de 2016-tól a rendelkezésre álló jövedelmek növekedése a GDP bővülését is meghaladta, és ez igaz a 2010-től 2024-ig tartó időszak egészére is. Mindeközben a jövedelmi egyenlőtlenségek nem nőttek, sőt, még mérséklődtek is. Az átlagos jövedelemnövekedést nem a felső jövedelmi decilisek húzták meg, hanem az alacsony jövedelmű rétegek felzárkózása, és a középrétegek jelentős jövedelembővülése mellett ment végbe.

A fentiek azt jelentik, hogy a gazdasági növekedés – megtörve a rendszerváltás első húsz évének növekedési mintázatát – széles körben emelte meg a jólétet, erősítve a tágabb értelemben vett középosztály jövedelmi helyzetét. A jövedelmek kiemelkedő mértékű bővülésének elsődleges forrása a foglalkoztatás rekordmértékű bővülése, aminek köszönhetően ma több százezren élnek segély helyett munkából, valamint a reálkeresetek jelentős mértékű növekedése, amire erőteljes húzóerőt gyakorolt a minimálbér és a garantált bérminimum többszöri emelése. Mindezt összevetve kijelenthetjük: Magyarországon 2010 után inkluzív növekedési fordulat történt.

Irodalom

- Agarwal, Ruchir: What Is Inclusive Growth? *IMF Finance & Development Magazine*, 2024. március. <https://www.imf.org/en/publications/fandd/issues/2024/03/b2b-what-is-inclusive-growth-ruchir-agarwal>
- Boarini, Romina – Murtin, Fabrice – Schreyer, Paul: Inclusive Growth: The OECD Measurement Framework. *OECD Statistics Working Papers*, 6. évfolyam 64. szám, 2015. november 15. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2015/11/inclusive-growth_g17a2715/5jrppxjqhg4-en.pdf
- UN Department of Economic and Social Affairs: Sustained and Inclusive Economic Growth, Infrastructure Development, and Industrialization. *TST Issues Brief*, 2013. október. <https://sdgs.un.org/documents/tst-issues-brief-sustained-and-inclusive-economic-19910>
- World Inequality Lab: Distributional National Accounts Guidelines – Methods and Concepts used in the World Inequality Database, 2024. február 27. <https://wid.world/document/distributional-national-accounts-guidelines-2020-concepts-and-methods-used-in-the-world-inequality-database>

Online tartalmak

OECD-honlap: Household disposable income, <https://www.oecd.org/en/data/indicators/household-disposable-income.html>

Eurostat-honlap: Glossary: Gini coefficient, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Gini_coefficient

Adatbázisok

OECD: OECD Data Explorer, <https://data-explorer.oecd.org>

Eurostat: Eurostat Data Browser, <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser>

KSH: Összefoglaló táblák (STADAT), <https://www.ksh.hu/stadat>

World Inequality Lab: World Inequality Database, <https://wid.world/data>

Mellékletek

M1. táblázat: Egy főre jutó GDP reálértékben, vásárlóerő-paritáson (PPP), amerikai dollárban, konstans 2020. évi áron

	1995	2002	2006	2010	2019	2024
Luxemburg	86 654,8	Luxemburg 111 507,0	Luxemburg 122 386,3	Luxemburg 123 396,7	Luxemburg 124 447,9	Luxemburg 120 354,8
Svájc	57 531,2	Svájc 63 187,9	Svájc 67 588,8	Svájc 70 006,0	Írország 92 595,1	Írország 110 522,2
Norvégia	52 042,3	Norvégia 61 930,0	Norvégia 66 609,1	Norvégia 64 900,8	Svájc 75 105,0	Svájc 77 598,0
Dánia	48 583,6	Írország 55 631,4	Írország 62 560,9	Hollandia 59 371,2	Norvégia 68 379,6	Egyesült Államok 72 232,8
Ausztria	45 282,8	Dánia 55 614,8	Dánia 60 321,9	Ausztria 58 009,2	Egyesült Államok 66 037,4	Norvégia 71 021,0
Egyesült Államok	45 106,5	Hollandia 54 684,9	Hollandia 58 282,5	Dánia 57 390,5	Hollandia 65 477,5	Dánia 70 860,0
Hollandia	45 088,4	Ausztria 52 976,7	Egyesült Államok 57 942,0	Egyesült Államok 57 093,6	Dánia 63 977,0	Hollandia 68 426,2
Németor- szág	44 519,2	Egyesült Államok 52 954,7	Ausztria 56 764,4	Írország 56 865,6	Ausztria 62 746,1	Izland 64 289,7
Olaszország	44 342,9	Belgium 50 382,4	Belgium 54 195,6	Belgium 55 049,8	Izland 62 457,2	Belgium 61 860,6
Belgium	43 372,8	Olasz- ország 50 161,9	Izland 53 769,1	Német- ország 54 351,3	Német- ország 61 241,7	Ausztria 61 382,8
Francia- ország	40 803,0	Német- ország 49 672,3	Svédország 53 428,6	Svédország 53 592,6	Belgium 59 199,8	Svédország 60 661,6
Ausztrália	39 083,7	Svédország 47 603,1	Német- ország 52 631,7	Ausztrália 52 522,0	Svédország 59 061,4	Német- ország 60 234,8
Svédország	38 966,0	Finnország 46 918,9	Finnország 52 555,0	Finnország 51 943,2	Ausztrália 56 337,4	Ausztrália 59 259,6
Egyesült Királyság	37 520,7	Francia- ország 46 914,7	Ausztrália 51 211,4	Izland 51 624,4	Finnország 54 736,8	Francia- ország 54 645,1

Színkódok:

Magyarország

Az OECD más térségbeli országai

További OECD-államok

OECD-n kívüli térségbeli országok

Az OECD-n kívüli más országok

Az M1. táblázat folytatása

	1995	2002	2006	2010	2019	2024
Kanada	37 384,5	Ausztrália 46 860,5	Olaszország 51 075,0	Franciaország 49 512,1	Egyesült Királyság 53 857,5	Egyesült Királyság 53 727,0
Japán	36 959,9	Egyesült Királyság 45 828,0	Egyesült Királyság 49 719,1	Olaszország 48 143,0	Franciaország 53 622,3	Finnszország 53 684,1
Izland	36 246,4	Izland 45 732,9	Franciaország 49 571,4	Egyesült Királyság 48 101,1	Kanada 51 726,6	Korea*
Finnszország	35 646,1	Kanada 44 640,2	Kanada 47 784,9	Kanada 47 212,4	Málta 51 243,0	Málta*
EU27	35 103,8	EU27 41 311,8	EU27 44 475,4	EU27 44 652,5	EU27 50 417,0	EU27 52 484,9
Írország	34 735,8	Spanyolország 39 536,7	OECD 42 902,0	OECD 42 863,9	OECD 48 813,6	Olaszország 51 883,6
OECD	33 884,4	OECD 39 374,4	Spanyolország 42 220,4	Ciprus 41 280,1	Olaszország 48 522,8	OECD 51 833,2
Spanyolország	31 711,5	Japán 38 487,5	Ciprus 41 763,4	Spanyolország 40 421,3	Korea 48 285,5	Kanada 50 925,4
Ciprus	30 781,0	Ciprus 37 347,8	Japán 41 069,7	Japán 40 351,3	Csehország 48 013,6	Új-Zéland 48 025,6
Új-Zéland	30 723,7	Új-Zéland 36 212,2	Cöregország 39 216,3	Új-Zéland 39 584,3	Új-Zéland 46 078,2	Szlovénia 47 681,4
Portugália	28 752,9	Portugália 34 723,6	Új-Zéland 39 070,5	Csehország 38 696,1	Ciprus 44 871,9	Ciprus*
Izrael	27 831,3	Görögország 33 014,6	Csehország 37 450,5	Korea 38 377,8	Spanyolország 44 413,6	Csehország 47 628,7
Málta*		Szlovénia 31 300,7	Szlovénia 36 905,8	Szlovénia 37 427,8	Japán 44 304,3	Spanyolország 45 759,2

Színkódok:

Magyarország

Az OECD más térségbeli országai

További OECD-államok

OECD-n kívüli térségbeli országok

Az OECD-n kívüli más országok

Az M1. táblázat folytatása

	1995	2002	2006	2010	2019	2024
Görög-ország	26 781,0	30 719,9	Portugália	Málta	Szlovénia	Japán
Csehország	26 692,9	30 715,7	Korea	Görög-ország	Észtország	Izrael
Szlovénia	24 327,1	29 741,4	Málta	Portugália	Izrael	Litvánia
Korea	20 205,5	28 506,5	Észtország	Izrael	Litvánia	Lengyel-ország
Magyar-ország	18 695,7	23 869,8	Izrael	Észtország	Portugália	Portugália
Horvát-ország	17 038,9	23 452,8	Magyar-ország	Szlovákia	Lengyel-ország	Észtország
Mexikó	16 063,7	23 326,8	Horvát-ország	Horvát-ország	Magyar-ország	Horvát-ország
Szlovákia	15 420,1	19 266,1	Lettország	Magyar-ország	Szlovákia	Magyar-ország
Észtország	14 505,9	19 020,0	Litvánia	Lengyel-ország	Románia	Románia
Chile	14 490,3	18 779,4	Szlovákia	Litvánia	Horvát-ország	Szlovákia
Románia	14 404,6	17 742,1	Lengyel-ország	Románia	Lettország	Lettország
Lengyel-ország	14 057,1	17 443,3	Románia	Chile	Görög-ország	Görögország

Színkódok:

Magyarország

Az OECD más térségbeli országai

További OECD-államok

OECD-n kívüli térségbeli országok

Az OECD-n kívüli más országok

Az M1. táblázat folytatása

	1995	2002	2006	2010	2019	2024
Törökország	13 290,0	16 574,5	Chile	Lettország	Török-ország	Törökország
Bulgária	13 029,7	16 353,6	Mexikó	Bulgária	Bulgária	Bulgária
Costa Rica	12 911,3	14 812,2	Török-ország	Mexikó	Chile	Chile
Litvánia	11 647,9	14 610,3	Bulgária	Török-ország	Costa Rica	Costa Rica
Kolumbia	11 388,9	13 746,4	Costa Rica	Costa Rica	Mexikó	Grúzia*
Lettország	10 245,2	11 261,0	Szerbia	Szerbia	Szerbia	Mexikó
Észak-Macedónia*		11 143,4	Észak-Macedónia	Észak-Macedónia	Észak-Macedónia	Szerbia*
Szerbia	6 667,0	11 035,2	Kolumbia	Kolumbia	Grúzia	Észak-Macedónia*
Albánia*	4 965,6	7 341,9	Albánia	Albánia	Kolumbia	Kolumbia
Georgia*			Georgia*	Georgia	Albánia	Albánia*

Színkódok:

Magyarország	Az OECD más térségbeli országai	További OECD-államok	OECD-n kívüli térségbeli országok	Az OECD-n kívüli más országok
--------------	---------------------------------	----------------------	-----------------------------------	-------------------------------

Forrás: OECD Data Explorer. *Ahol nem áll rendelkezésre az adott évi adat, a relatív helyezést a környező évek alapján becsültük, csillaggal jelezve.

Az M2. táblázat folytatása

	1995	2002	2010	2019	2024		
Svédország	10 882,6	Görögország	14 770,9	Írország	25 076,5	Spanyolország	34 168,4
Spanyolország	10 140,9	Svédország	14 525,8	Spanyolország	24 583,0	Dánia	32 862,0
Portugália	10 036,7	Finnország	13 777,0	Dánia	18 431,3	Új-Zéland*	
Finnország	10 011,6	Portugália	13 604,5	Görögország	18 017,4	Japán	23 598,2
Írország	9 749,1	Dánia	13 391,1	Portugália	17 547,3	Szlovénia	32 534,7
Szlovénia	8 334,9	Szlovénia	12 123,3	Dél-Korea	17 011,1	Csehország	31 363,2
Új-Zéland*		Új-Zéland	11 782,4	Új-Zéland	16 882,6	Japán*	29 556,6
Dél-Korea*		Dél-Korea	11 494,8	Szlovénia	15 802,9	Dél-Korea*	
Csehország	6 836,8	Csehország	9 505,7	Csehország	14 591,5	Litvánia	28 905,6
Magyarország	5 731,8	Magyarország	8 005,7	Szlovákia	13 489,2	Lengyelország	27 841,2
Lengyelország	5 055,0	Lengyelország	7 705,5	Lengyelország	12 704,1	Észtország	26 674,1
Szlovákia	4 961,8	Szlovákia	7 582,0	Litvánia	11 624,3	Görögország	26 291,3
Észtország	3 788,8	Litvánia	5 954,9	Magyarország	11 130,6	Magyarország	25 067,8
Litvánia	3 365,8	Észtország	5 776,1	Észtország	10 943,7	Szlovákia	23 755,3
Lettország	2 579,6	Lettország	5 231,5	Lettország	9 838,9	Lettország	23 755,3
Mexikó		Mexikó	10 407,2	Törökország	15 702,2	Chile	
Chile		Chile	10 164,4	Chile	14 807,2	Törökország	
Törökország		Törökország	9 870,2	Costa Rica	14 098,7	Costa Rica	
Costa Rica		Costa Rica		Mexikó	13 917,6	Mexikó	

Forrás: OECD Data Explorer. *Ahol nem áll rendelkezésre az adott évi adat, a relatív helyezést a környező évek alapján becsültem, csillaggal jelezve.

M3. táblázat A nettó korrigált rendelkezésre álló jövedelem (NKRI) reálértékének változása (%)

	1995	2024	2002	2010	2006	2010		2010	2023	2010	2024
1	Írország	100 302,6	100 Lettország	210,3	100 Észtország	144,5	1	Szlovákia	100 122,3	100	158,8
2	Litvánia	100 294,7	100 Írország	206,4	100 Litvánia	141,4	2	Lengyelország	100 118,1	100	152,9
3	Lettország	100 272,3	100 Litvánia	206,1	100 Lettország	136,0	3	Kanada	100 113,4	100	151,2
4	Észtország	100 265,7	100 Szlovákia	184,8	100 Szlovákia	135,4	4	Svédország	100 112,1	100	149,9
5	Lengyelország	100 260,7	100 Észtország	175,7	100 Írország	131,9	5	Luxemburg	100 112,0	100	146,6
6	Szlovákia	100 243,8	100 Lengyelország	170,5	100 Lengyelország	129,4	6	Finnország	100 109,6	100	143,0
7	Luxemburg	100 234,4	100 Luxemburg	156,4	100 Kanada	127,5	7	Írország	100 109,0	100	136,9
8	Kanada	100 209,0	100 Spanyolország	154,2	100 Csehország	123,5	8	Csehország	100 108,0	100	131,9
9	Csehország	100 196,6	100 Kanada	152,7	100 Finnország	122,3	9	Franciaország	100 107,3	100	131,5
10	Szlovénia	100 192,7	100 Csehország	149,8	100 Svédország	121,5	10	Belgium	100 106,4	100	131,2
11	Magyarország	100 191,4	100 Finnország	147,1	100 Spanyolország	118,3	11	Dánia	100 106,2	100	129,5
12	Svédország	100 179,8	100 Szlovénia	146,6	100 Szlovénia	117,5	12	Egyesült Királyság	100 106,2	100	126,4
13	Egyesült Királyság	100 176,1	100 Egyesült Királyság	144,0	100 Luxemburg	116,4	13	Szlovénia	100 105,5	100	124,4

Forrás: OECD Data Explorer. <https://data-explorer.oecd.org>. *Ahol nem áll rendelkezésre az adott évi adat, a relatív helyezést a környező évek alapján becsléssel, csillaggal jelezzük.

Az M3. táblázat folytatása

	1995	2024		2002	2010		2006	2010		2010	2023		2010	2024						
14	Spanyol-ország	100	175,5	14	100	Svédország	100	142,2	14	Egyesült Királyság	100	116,3	14	Hollandia	100	105,3	14	Egyesült Királyság	100	122,3
15	Finnország	100	167,1	15	100	Franciaország	100	138,6	15	Franciaország	100	115,6	15	Spanyol-ország	100	104,4	15	Hollandia	100	121,9
16	Hollandia	100	164,9	16	100	Hollandia	100	135,3	16	Dánia	100	115,5	16	Portugália	100	104,4	16	Németország	100	119,4
17	Franciaország	100	163,4	17	100	Portugália	100	130,3	17	Ausztria	100	115,0	17	Ausztria	100	103,7	17	Belgium	100	118,5
18	Dánia	100	160,4	18	100	Dánia	100	129,0	18	Belgium	100	110,6	18	Észtország	100	102,2	18	Franciaország	100	117,9
19	Portugália	100	151,8	19	100	Ausztria	100	127,8	19	Cörögország	100	109,8	19	Németország	100	101,6	19	Portugália	100	116,5
20	Ausztria	100	146,8	20	100	Cörögország	100	124,8	20	Hollandia	100	108,8	20	Litvánia	100	98,1	20	Ausztria	100	114,9
21	Belgium	100	144,3	21	100	Belgium	100	121,7	21	Magyarország	100	107,7	21	Olaszország	100	96,0	21	Spanyolország	100	113,8
22	Németország	100	137,0	22	100	Magyarország	100	120,6	22	Németország	100	105,4	22	Cörögország	100	93,9	22	Finnország	100	113,6
23	Cörögország	100	115,8	23	100	Németország	100	114,7	23	Portugália	100	105,0	23	Magyarország	100	89,9	23	Olaszország	100	99,4
24	Olaszország	100	106,1	24	100	Olaszország	100	106,8	24	Olaszország	100	98,9	24	Lettország	100	89,3	24	Cörögország	100	92,8

Forrás: OECD Data Explorer

M4. táblázat: Az egy főre jutó bruttó rendelkezésre álló jövedelem (BR) és GDP aránya %, GDP = 100%

	1995	2002	2006	2010	2015	2023
1	Egyesült Allamok	Egyesült Allamok	Egyesült Allamok	Egyesült Allamok	Egyesült Allamok	Egyesült Allamok
2	Cörögország	Cörögország	Olaszország	Cörögország	Ausztrália	Egyesült Királyság
3	Olaszország	Portugália	Portugália	Olaszország	Portugália	Németország
4	Portugália	Olaszország	Cörögország	Portugália	Olaszország	Portugália
5	Németország	Lengyelország	Németország	Franciaország	Cörögország	Cörögország
6	Ausztria	Németország	Ausztria	Ausztrália	Lengyelország	Franciaország
7	Lengyelország	Spanyolország	Franciaország	Németország	Németország	Olaszország
8	Belgium	Franciaország	EU27	Ausztria	Franciaország	Spanyolország
9	Spanyolország	EU27	Egyesült Királyság	Japán	Japán	Ausztria
10	Magyarország	Svájc	Lengyelország	Egyesült Királyság	Egyesült Királyság	EU27
11	Ausztrália	Ausztria	Svájc	EU27	Spanyolország	Japán
12	Franciaország	Szlovénia	Ausztrália	Japán	Kanada	Ausztrália
EU27*	n.a.	Belgium	Spanyolország	Spanyolország	Ausztria	Szlovákia
		75,5	73,7	77,0	76,0	76,3
		67,2	64,9	65,6	64,2	62,3
		66,8	64,5	64,9	61,4	62,2
		65,5	64,1	64,3	60,7	60,1
		65,1	62,4	62,3	59,4	60,0
		64,6	61,5	62,2	59,2	60,0
		64,0	60,9	61,6	58,6	59,9
		63,1	59,2	61,6	58,2	58,6
		61,9	59,0	60,5	57,8	58,1
		61,4	58,6	59,9	57,7	56,9
		61,2	58,5	59,5	57,3	56,1
		60,6	58,3	59,3	56,8	56,1
		59,6	58,2	58,8	56,1	55,5

Az M4. táblázat folytatása

	1995	2002	2006	2010	2015	2023	
13 Svájc	61,2	59,5	Litvánia 13	Litvánia 13	EU27	56,0	Kanada 13
14 Szlovénia	61,1	59,1	Lettország 14	Svájc 14	Finnország 14	54,8	Lengyel- ország 14
15 Egyesült Királyság	60,9	57,1	Belgium 15	Szlovénia 15	Svájc 15	54,7	Szlovénia 15
16 Észtország	59,0	56,7	Japán 16	Belgium 16	Belgium 16	54,0	Magyar- ország 16
17 Japán	57,5	55,6	Kanada 17	Kanada 17	Szlovénia 17	53,7	Belgium 17
18 Kanada	57,4	55,1	Magyar- ország 18	Lettország 18	Litvánia 18	53,5	Lettország 18
19 Litvánia	56,4	54,8	Kanada 19	Finnország 19	Lettország 19	52,1	Finnország 19
20 Szlovákia	56,4	53,6	Lettország 20	Szlovákia 20	Szlovákia 20	51,9	Litvánia 20
21 Hollandia	54,3	53,1	Hollandia 21	Cseh- ország 21	Magyar- ország 21	50,0	Svájc 21
22 Írország	51,4	51,8	Hollandia 22	Magyar- ország 22	Észtország 22	49,3	Csehország 22
23 Finnország	51,2	49,7	Finnország 23	Észtország 23	Csehország 23	48,6	Svédország 23
24 Luxemburg	50,9	48,8	Luxemburg 24	Észtország 24	Svédország 24	48,4	Észtország 24
25 Dánia	49,2	48,2	Finnország 25	Hollandia 25	Hollandia 25	44,6	Hollandia 25
26 Cseh- ország	49,0	47,0	Svédország 26	Írország 26	Dánia 26	41,9	Dánia 26
27 Lettország	48,3	43,7	Dánia 27	Dánia 27	Luxemburg 27	33,7	Luxemburg 27
28 Svédor- szág	47,2	42,3	Írország 28	Luxemburg 28	Írország 28	28,8	Írország 28

Forrás: OECD Data Explorer

M5. táblázat: Az egy főre jutó bruttó korrigált rendelkezésre álló jövedelem (BKR) és GDP aránya %, GDP = 100%

	1995	2002	2006	2010	2015	2023				
1	Görög-ország	88,3	90,1	Egyesült Államok	83,7	Egyesült Államok	82,0	Francia-ország	1	82,5
2	Magyar-ország	85,9	85,7	Portugália	81,0	Francia-ország	81,0	Ausztrália	2	82,1
3	Lengyel-ország	83,8	85,6	Francia-ország	80,1	Görög-ország	80,1	Francia-ország	3	80,7
4	Észtország	83,6	85,5	Francia-ország	79,9	Olaszország	79,9	Lengyel-ország	4	78,5
5	Portugália	82,6	83,3	Német-ország	79,6	Lengyel-ország	79,6	Portugália	5	76,7
6	Német-ország	80,8	83,0	Litvánia	78,9	Litvánia	78,9	Olaszország	6	76,2
7	Litvánia	80,6	82,0	Szlovákia	78,9	Portugália	78,9	Japán	7	76,1
8	Olaszország	80,6	81,8	Egyesült Államok	77,6	Német-ország	77,6	Német-ország	8	75,1
9	Egyesült Államok	79,7	81,7	Olaszország	76,3	Ausztrália	76,3	Finnország	9	74,9
10	Francia-ország	79,0	81,4	EU27	75,9	EU27	75,9	Görög-ország	10	74,2
11	Szlovénia	78,4	81,3	Magyar-ország	75,5	Egyesült Királyság	75,5	Egyesült Királyság	11	73,5
12	Belgium	78,2	81,0	Spanyol-ország	74,7	Japán	74,7	EU27	12	72,6
	EU27		79,3	Belgium	74,6	Ausztria	74,6	Kanada	13	72,5
13	Ausztria	77,0	78,6	Magyar-ország	74,2	Litvánia	74,2	Litvánia	14	72,5

Az M5. táblázat folytatása

	1995	2002	2006	2010	2015	2023					
14	Ausztrália	75,6	14	Ausztria	78,3	14	Belgium	71,0	15	Belgium	72,0
15	Spanyol-ország	74,9	15	Egyesült Királyság	78,1	15	Belgium	72,8	16	Spanyol-ország	70,8
16	Egyesült Királyság	74,5	16	Lettország	77,3	16	Szlovénia	72,6	17	Ausztria	69,1
17	Kanada	73,1	17	Ausztrália	76,3	17	Japán	71,8	18	Szlovénia	68,6
18	Szlovákia	72,7	18	Cseh-ország	75,3	18	Csehország	71,2	19	Szlovákia	67,7
19	Japán	70,1	19	Hollandia	74,0	19	Hollandia	71,0	20	Lettország	67,5
20	Hollandia	69,5	20	Észtország	72,5	20	Kanada	70,5	21	Magyar-ország	67,2
21	Lettország	68,0	21	Svájc	72,2	21	Szlovákia	69,8	22	Cseh-ország	66,2
22	Csehország	67,8	22	Kanada	70,6	22	Svájc	68,6	23	Svédország	65,9
23	Svájc	66,6	23	Japán	70,5	23	Finnország	67,1	24	Észtország	65,7
24	Finnország	66,0	24	Svédország	68,9	24	Svédország	65,5	25	Hollandia	62,5
25	Írország	65,8	25	Finnország	66,0	25	Észtország	64,7	26	Svájc	61,4
26	Dánia	65,4	26	Dánia	64,5	26	Dánia	62,2	27	Dánia	61,4
27	Svédország	64,5	27	Luxemburg	58,9	27	Írország	58,8	28	Luxemburg	40,3
28	Luxemburg	57,3	28	Írország	58,3	28	Luxemburg	42,0	29	Írország	37,1
											34,2

Forrás: OECD Data Explorer